

BES^eDA

E L E K T R O N S K A K N J I G A

Valentin Vodnik

Pésme
za
pokúšino

O M N I B U S

Valentin Vodnik

PÉSMÉ ZA POKÚŠINO

Prvič izšle februarja 1806

v Ljubljani

To izdajo pripravil

Franko Luin

franko@omnibus.se

ISBN 91-7301-236-X

beseda@omnibus.se

www.omnibus.se/beseda

VSEBINA

PÉSMA NA MOJE ROJÁKE	4
NA SEBE	5
ZADOVOLNI KRAJNC	6
NOVO LÉTO	9
NAPISI ZA MÉSCE	13
NAPISI ZA MÉSCE	17
VERŠÀC	21
PREDGÒVOR ZA LUBLANSKE NOVÍCE	24
VOŠENJE NOVIGA LÉTA	25
NOVO LÉTO	26
NOVO LETO	27
PRAVLICA: Kos inu Sušic	28
PRAVLICA: Sraka inu Mlade	30
PRAVLICA: Némški inu krajnski kojn	31
PRAVLICA	32
PLESÁR	33
STAR PÉVIC NE BOJ SE PÉTI	34

PÉSMA NA MOJE ROJÁKE

Krajnc! toja zémra je zdráva,
Za pridne njé léga najprava,
Polje, vinograd,
Góra, morjé,
Rúda, kupčía,
Tebe redé.

Za vuk si prebrisane glave,
Pa čédne nu terdne postave;
Iše te sréča,
Um ti je dan,
Najdel jo bóš, ak
Nisi zaspán.

Glej stvarnica vse ti ponudi,
Li jemat od njé ne zamudi,
Leniga čaka
Stergan rokàl,
Palca beraška,
Prazni bokàl.

NA SEBE

Grem visoko pit Savíco
Lepih pesmi hladni vir,
Mojstra pevcov na zdravíco
Naj mi teče ta požír.

ZADOVOLNI KRAJNC

Od stráže Hraváške
Gor sónce mi pride,
V' nógrade Láške
Po póldne zaide;
 Z' Benéškiga morja
 Jug čelo poti,
 Od štájerca bórja
 Per dél' me hladí.

Mi brazdio konjíči
Za hajdo, pšeníco,
Netrudni dekličí
Pa belio tančico;
 Kaj maram, se kruha
 Persluži zadost,
 Ni sile trebuha
 Okoli mi nost.

Imám oblačílo
Domačga padvána,
Ženica pa krilo
Iz pravga mezlána;
 Se svéti na lice
 Ko pirh moj skarlát,
 Nje šapel, jeglice,
 Nje modric je zlat.

Rad pléšem okrogle,
S' pèto glas dájam,
Premetem vse vogle,
Se v' cépa dva májam;
 Nožíca pa Mince
 Za mano drobni,
 Pobéra stopince,
 Se v' króge vertí.

Na žgancih tropine
Pa kisluga zéla,
Bob, kaša, vse mine,
Ko pridem od dela;
 Al bodi pogača,
 Klobasa, al sók,
 Al kar se obrača
 Na ražnu okrog.

Za vsako povele
Mam židano volo,
Za branbo dežele,
Al hóditi v' šolo:
 Povsodi se maham
 Ko čverst korenák,
 Pa delam, pa baham,
 Pa piem tabák.

NOVO LÉTO

Naváda je vóšit
Nov' léto priti,
Al rés al z' jezikam
Móre se striti,
Délavcu nese
Bogate dari,
Pratkarja časi
Tud kaj doletí.

Pervóšim en konec
Starmu bolniku,
Dolgove pobrisat
Lenmu dolžniku;
Zdravniku grobe
Pogosto gnojít,
Doktarju srečno
Vse pravde dobit.

Sleparju saj nékej
Vrednosti plačat,
Tim dnarje, ki znajo,
Z' njimi obračat;
Zdiha katira
Žé dolgo možá,
En' zaročéni
Ne več k' enigá.

Ohranit poštenim
Njih dobro volo,
Hinavcu pométat
Enajsto šolo;
Mladmu perženit
Zadosti petic,
Babi jezični
Obilno novíc.

Priaznost in pokoj
Célimu svétu,
Zakonskim lubezen
Saj ena létu;
De čebelarju
Vse muhe rojé,
Kmetu de dèž po
Priatlih negré.

Raztergane norce
Al sk rite v' žamet
Želím deb létas
Srečala pamet;
Birtu pokredat
Tram, sténo, nu strop;
Pivcu porajtat
Prèdn ide vu grob.

Bogatmu, sromaku
Polno mošnico,
De lahko za Pratko
Verže petíco;
Ako pak ima
Per lanskim ostàt,
Pojde moj trebuh
Pod rèbra vasvåt.

NAPISI ZA MÉSCE

Prozimec

Kratki je pust,
Ročno pobašte žené,
Kratki je plés,
Kvatre zakonske dolgé.

Svičán

Bol bode pridna
Po zimi predíca,
Dal bo rožlala
Pod pavcam petíca.

Sušic

Terte se jókajo,
Prédno rodé;
Kir vin' pit hočejo,
Naj se poté.

Mali traven

Jáblane, hruške
In dru ge cepé
Cépi v' mladosti,
Za stare zobé.

Velki traven

Natvòra jeséni
Pretrudna zaspí,
Zato se pomladi
Veséla zbudi.

Režnicvét

Lepoto da zemli
Toplo lét',
Nedolžnost mladenčam
Róžni cvét.

Mali serpàn

Kir' bodo po létu pred zóram vstali,
Se bodo po zimi za hajdo naspáli.

Velki serpàn

Okrade mi hajdo
Nedolžna tatíca,
Čebelárju nanáša
Debelo mošníci.

Kimavic

Taríce pogačo
Potíco jedó,
Lanovi Slovincam
Cekíne nesó.

Kozapersk

Grozdje mastí
Veseli dolénc,
Vozi pa mošt,
Bogáti gorénc.

Listagnoj

Je nadélana césta,
Ne zajémajo pésta.

Gruden

Kir po zim klobáse hráni,
Se po letu muham brani.

NAPISI ZA MÉSCE

Prozimec

Ak Vincenca sonce peče,
Pravo vince zazorí;
Rad po cvičik oštir teče,
De li mošna zabliší.

Svičán

Kader Petra stol mrazí,
Zíma štirnajst dni norí;
Kir' so giadko dopustvál'
Bodo lahko se dersál'.

Sušec

Kakor je češne cvét,
Tako je terte,
Kakor danarja sléd
Pipe odperte.

Mali traven

Sušic suhòtni,
Traven mokròtni,
Majnik hladán;
Bo kmet zo sénam,
Žitnim pleménam,
Grozdam darván.

Velki traven

Ak Trojaka noč rosí,
Dobro létno naredí;
Star pregovor: slédna noč
Ima svojo lastno moč.

Režnicvét

Šent Janža dèž hudobno let' naréja,
Naj sonce raj ta dan se Pratki sméja.

Mali serpán

Ak šent Jakoba deží,
Mal' želóda se dobí,
Kaj pisarjem bo sturíti,
Ne bo svine s' kom redíti?

Velki serpàn

Kakor Jerni vremení,
Jesén cela se derží;
Večkrat sam iz enga dnéva
Rada pride dolga réva.

Kimavic

Kader Kimavca gromí,
Žito, sadje zarodí;
Če li niva je gnojèna,
Jablan, tepka zasajèna.

Kozapersk

Žerjáv letí na ptuje,
Se zima približuje;
Saj to je v' Pratki rés,
Če dost lažá je vmes.

Listagnoj

Na sonce svetga Martina
Pride rada huda zima;
Deslih začne dobro grét,
Je li tri dni babje lét'.

Gruden

Gruden bliska nu gromí,
Drug lét vetrov dost bučí;
Deb li hujga nič ne stríli,
Zvunaj zrele norce bríli.

VERŠÀC

Narviši snežník za Triglavam

Na Veršacu doli sédi,
Neznan svet se teb odprè;
Glej med sivih pléš v' srédi
Zarod žlahtnih rôž cvetè.

Sklad na skladu se zdvigúje
Golih verhov kamni zíd,
Večni Mojster vkažuje:
Prid zidár se les učít.

Divja koza prosto skače,
Od muh daleč je govéd,
Planšar z' Mino po domače,
Po sneg' lovic iše sléd.

Ak vihár dreví valòve,
Beží v' skale plašni trop,
Stresa votli glas bregòve,
Grom majè nebeški strop.

Kmalo sonce čisto seje,
Iz jezér stokrat bleší;
Star mecesen redí veje,
Vetru, zimi v' bran stojí.

Tukaj bistra Sava zvira
Mati pevske umnosti,
Jezér dvanajst kup nabira
Šola zdrave treznosti.

Tje pogledaj na višáve,
Kir Triglav kipi v' nebó;
Štej snežníkov goličáve,
Kar derži nardalj okó.

Tamki ravno Forlanío,
Benečansko tu morjé,
Dol globoko Hravatío,
Švajca béle gor glavé.

Bliz je polje Goratána,
Orat vidim Štajerca,
Bližni sosed mi Lublána,
Zilska, Trolska majerca.

Pod velikim tuki Bógam
Breztelesni bit želím,
Čiste sape sréd mej krógam,
Menim de na neb' živim.

PREDGÒVOR
ZA LUBLANSKE NOVÍCE
4. d. Prozimca 1797

Je kaša zavréla,
Se terga kaj nit?
Kaj sosed moj déla,
Sim prášati sit.

Al pameti májo
Po svétu kaj več,
Al drujga kaj znajo,
Ko jabuka peč?

Od tiga Novíce
Lublanske povdó,
Za nov lét potíce
Še take ni blo.

VOŠENJE NOVIGA LÉTA

1799

Zdravi fantíči,
Čédne deklíči
Majo živét
Vekoma lét.

1800

Preteklo sto lét,
Oblubim jih spét,
Pervošim na dalje
Saj petkrat desét.

NOVO LÉTO
v
Lublanskih novícach 1798

Deb zlomil si glavo,
Kaj vošit nevém;
Lan' tlačil sim travo,
Še letas jo grém.

NOVO LETO

v

Lublanskih novícah 1799

Se noviga léta
Vsak veselí:
Si več lét obeta,
Vesél naj živí.

1801

Sto lét doživéli,
Na nov omladéli,
Od perviga spét
Začnemo živét.

1802

Vesélo se káže
Nov' létašni dan,
Mi serce ne láže
Ne létas ne lan'.

PRAVLICA*

*Kos inu Sušic***

Kos prepéva, gnézdo znáša,
Lepi Sušic gori gré
Nasmeóci kôsa práša:
Poješ tako zgódi že?

Kdo bo branil meni péti,
Ženil se je včéri brat;
Jutri mislim Lubco vzéti,
Ravno vabim, bodi svat!

Vse prezgódi ti ropóčeš,
Veš de še li gori grem?
Gor al doli, kamer hočeš,
Da se ženim, li to vém.

* Fabula.

** Mésec, to je Mlaj, Šip inu zadni krajc méscá Marca.

Dobre volje, vuka, raja,
Štirji godci mu pojó:
Bom za vreme prašal Mlaja?
Sej violce že cvetó.

Polni mesec se preverne,
Megle žene, burjo dà,
Hrib, dolíne sneg pogerne,
Mraza vmira violica.

Nazaj Sušic mem perderzne:
Kaj t' je kos, ne poješ več?
Eh kaj! . . . brat mi včéri zmerzne,
Danes pa je moja preč.

Kamer tvoja sla ti kaže,
Preveč nagli nimaš bit;
Stara Pratika se ne zláže:
Sušic ma rep zavít.

PRAVLICA

Sraka inu Mlade

Sraka Mlade je svaríla:
Preveč blizo hiš grestè,
Vas bo nagla smert pobíla,
Niste dovol pametnè.

Kader človek se perpogne,
Ali séga dol na tla,
Vsaka naj se hiter ogne,
On pobéra kamenà.

Če je taka, rekó Mlade,
Kaj pa bo začéti nam,
Ak se človek tih perkrade,
Nese kamen za herbtam?

Stara pravi: to je zmóta,
Vse po svét' na róbe gré,
Doživéla kaj sim sróta?
Jajce več ku puta vé!

PRAVLICA

Némški inu krajnski kojn

Nemški kojn slovénmu reče:
Brate kaj medlíš na cést’?
Ti li noga, glava neče,
Al se teb nelubi jést’

Mene v’ dobri versti májo,
Men se trikrat ovs ponúd’,
Čiste noge mi jegrajo,
Vrat nosim ko labúd.

Krajnska pára milo pravi:
Tud bi lahko jes bil tak,
Al tepejo me po glavi,
Lačni morem stati v’ mlak’.

PRAVLICA

Lepó sta ravnàla
Ptelínčika dva,
Vkúpi zobála,
Perjatla sta blá.

Je puta pertekla
En zerno pobrat,
Lubezen ih spekla,
Začéla se klat.

PLESÁR

Sim v' Lublán'
Dobro poznán
Mestu, Pred méstam,
Nu na Polan'.

Jéd se ne vprè,
Dol rado grè,
Žganci, kapuni,
Zajic, vsè.

Men diši pít,
Kar je nalít,
Marvin, al Draga,
Al Pikolít.

Naj raji spím,
Plesat učím,
Pravim, in lažem,
Norce lovím.

STAR PÉVIC NE BOJ SE PÉTI

Čebélca visóko
Gori v' planíne
Perlétna si vúpaš
Sněžne na bríne?

Si létala nisko,
Zbérala cvétje,
Nanášala mladim
Célo polétje.

Kraléva te róža
Vab' na višave,
Te mática pošle
V' goličáve.

Hitíš prot oblakam,
Nič ti nemáraš,
Tvoj ród je nebeški,
Ti se ne stáraš.

Neboj se mi písma,
Ak si globóko,
Naj béli se glava,
Stópi visóko.

Anakreon sivčik
Na gosli poje,
Mej lasce ruméne
Zapléta svéje.

www.omnibus.se/beseda

ISBN 91-7301-236-X